

Ονόματα Αστερισμών

Οι ακόλουθοι 88 αστερισμοί είναι αυτοί που έχουν αναγνωρισθεί από την Διεθνή Αστρονομική Ένωση (International Astronomical Union - IAU) και χρησιμοποιούνται σε όλους τους σύγχρονους αστρικούς χάρτες. Η δεύτερη γραμμή σε κάθε Λατινικό όνομα είναι η γενική του ονόματος, και χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του άστρου όπως π.χ *Alpha Centauri* (α του Κενταύρου).

1	And	Andromeda Andromedae	Ανδρομέδα (αρχαίος)
2	Ant	Antlia Antliae	Αντλία (Lacaille 1763)
3	Aps	Apus Apodis	Πτηνό (Παραδείσιο) (Bayer 1603)
4	Aqr	Aquarius Aquarii	Υδροχόος (αρχαίος)
5	Aql	Aquila Aquilae	Αετός (αρχαίος)
6	Ara	Ara Arae	Βωμός (αρχαίος)
7	Ari	Aries Arietis	Κριός (αρχαίος)
8	Aur	Auriga Aurigae	Ηνίοχος (αρχαίος)
9	Boo	Bootes Bootis	Βώτης (αρχαίος)

10	Cae	Caelum	Γλυφείον
		Caeli	(Lacaille 1763)
11	Cam	Camelopardalis	Καμηλοπάρδαλις
		Camelopardalis	(Bartsch 1614)
12	Cnc	Cancer	Καρκίνος
		Cancri	(αρχαίος)
13	CVn	Canes Venatici	Θηρευτικοί Κύνες
		Canum Venaticorum	(Hevelius 1687)
14	CMa	Canis Major	Μέγας Κύων
		Canis Majoris	(αρχαίος)
15	CMi	Canis Minor	Μικρός Κύων
		Canis Minoris	(αρχαίος)
16	Cap	Capricornus	Αιγόκερως
		Capricornis	(αρχαίος)
17	Car	Carina	Τρόπις
		Carinae	(αρχικά τμήμα της Αργούς)
18	Cas	Cassiopeia	Κασσιόπη
		Cassiopeiae	(αρχαίος)
19	Cen	Centaurus	Κένταυρος
		Centauri	(αρχαίος)
20	Cep	Cepheus	Κηφεύς
		Cephei	(αρχαίος)
21	Cet	Cetus	Κήτος
		Ceti	(αρχαίος)
22	Cha	Chamaeleon	Χαμαιλέων
		Chamaeleontis	(Bayer 1603)

23	Cir	Circinus	Διαβήτης
		Circini	(Lacaille 1763)
24	Col	Columba	Περιστέρα
		Columbae	(Bayer 1603)
25	Com	Coma Berenices	Κόμη Βερενίκης
		Comae Berenices	(αρχαίος)
26	CrA	Corona Australis	Νότιος Στέφανος
		Coronae Australis	(αρχαίος)
27	CrB	Corona Borealis	Βόρειος Στέφανος
		Coronae Borealis	(αρχαίος)
28	Crv	Corvus	Κόραξ
		Corvi	(αρχαίος)
29	Crt	Crater	Κρατήρ
		Crateris	(αρχαίος)
30	Cru	Crux	Νότιος Σταυρός
		Crucis	(αρχικά τμήμα του Κενταύρου)
31	Cyg	Cygnus	Κύκνος
		Cygni	(αρχαίος)
32	Del	Delphinus	Δελφίν
		Delphini	(αρχαίος)
33	Dor	Dorado	Δοράς
		Doradus	(Bayer 1603)
34	Dra	Draco	Δράκων
		Draconis	(αρχαίος)
35	Equ	Equuleus	Ιππάριον
		Equulei	(αρχαίος)

36	Eri	Eridanus	Ηριδανός
		Eridani	(αρχαίος)
37	For	Fornax	Κάμινος
		Fornacis	(Lacaille 1763)
38	Gem	Gemini	Δίδυμοι
		Geminorum	(αρχαίος)
39	Gru	Grus	Γερανός
		Gruis	(Bayer 1603)
40	Her	Hercules	Ηρακλής
		Herculis	(αρχαίος)
41	Hor	Horologium	Ωρολόγιον
		Horologii	(Lacaille 1763)
42	Hya	Hydra	Ύδρα
		Hydrae	(αρχαίος)
43	Hyi	Hydrus	Υδρος
		Hydri	(Bayer 1603)
44	Ind	Indus	Ινδός
		Indi	(Bayer 1603)
45	Lac	Lacerta	Σαύρα
		Lacertae	(Hevelius 1687)
46	Leo	Leo	Λέων
		Leonis	(αρχαίος)
47	LMi	Leo Minor	Μικρός Λέων
		Leonis Minoris	(Hevelius 1687)
48	Lep	Lepus	Λαγώς
		Leporis	(αρχαίος)

49	Lib	Libra	Ζυγός
		Librae	(αρχαίος)
50	Lup	Lupus	Λύκος
		Lupi	(αρχαίος)
51	Lyn	Lynx	Λυνξ
		Lyncis	(Hevelius 1687)
52	Lyr	Lyra	Λύρα
		Lyrae	(αρχαίος)
53	Men	Mensa	Τραπέζιο
		Mensae	(Lacaille 1763)
54	Mic	Microscopium	Μικροσκόπιο
		Microscopii	(Lacaille 1763)
55	Mon	Monoceros	Μονόκερως
		Monocerotis	(Bartsch 1614)
56	Mus	Musca	Μυία
		Muscae	Lacaille 1763)
57	Nor	Norma	Γνώμων
		Normae	(Lacaille 1763)
58	Oct	Octans	Οκτάς
		Octantis	(Lacaille 1763)
59	Oph	Ophiuchus	Οφιούχος
		Ophiuchi	(αρχαίος)
60	Ori	Orion	Ωρίων
		Orionis	(αρχαίος)
61	Pav	Pavo	Ταώς
		Pavonis	(Bayer 1603)

62	Peg	Pegasus	Πήγασος
		Pegasi	(αρχαίος)
63	Per	Perseus	Περσεύς
		Persei	(αρχαίος)
64	Phe	Phoenix	Φοίνιξ
		Phoenicis	(Bayer 1603)
65	Pic	Pictor	Οκρίβας (καβαλέτο)
		Pictoris	(Lacaille 1763)
66	Psc	Pisces	Ιχθύες
		Piscium	(αρχαίος)
67	PsA	Piscis Austrinus	Νότιος Ιχθύς
		Piscis Austrini	(αρχαίος)
68	Pup	Puppis	Πρύμνη
		Puppis	(αρχικά τμήμα της Αργούς)
69	Pyx	Pyxis	Πυξίς
		Pyxidis	(αρχικά τμήμα της Αργούς)
70	Ret	Reticulum	Δίκτυον
		Reticuli	((Lacaille 1763)
71	Sge	Sagitta	Βέλος
		Sagittae	(αρχαίος)
72	Sgr	Sagittarius	Τοξότης
		Sagittarii	(αρχαίος)
73	Scl	Sculptor	Γλύπτης
		Sculptoris	(Lacaille 1763)
74	Sco	Scorpius	Σκορπιός
		Scorpii	(αρχαίος)

75	Sct	Scutum	Ασπίς
		Scuti	(Hevelius 1687)
76	Ser	Serpens	Όφις
		Serpentis	(αρχαίος)
77	Sex	Sextans	Εξάς
		Sextantis	(Lacaille 1763)
78	Tau	Taurus	Ταύρος
		Tauri	(αρχαίος)
79	Tel	Telescopium	Τηλεσκόπιον
		Telescopii	(Lacaille 1763)
80	Tri	Triangulum	Τρίγωνον
		Trianguli	(αρχαίος)
81	TrA	Triangulum Australe	Νότιο Τρίγωνον
		Triangulum Australis	(Bayer 1603)
82	Tuc	Tucana	Τουκάνα
		Tucanae	(Bayer 1603)
83	UMa	Ursa Major	Μεγάλη Άρκτος
		Ursae Majoris	(αρχαίος)
84	UMI	Ursa Minor	Μικρή Άρκτος
		Ursae Minoris	(αρχαίος)
85	Vel	Vela	Ιστία
		Velorum	(αρχικά τμήμα της Αργούς)
86	Vir	Virgo	Παρθένος
		Virginis	(αρχαίος)
87	Vol	Volans	Ιπτάμενος Ιχθύς
		Volantis	(Bayer 1603)

88	Vul	Vulpecula	Αλώπηξ
		Vulpeculae	(Hevelius 1687)

Ο αστερισμός του Όφειως αποτελείται από δύο ξεχωριστές περιοχές στις αντίθετες πλευρές του Οφιούχου: Serpens Caput (γεν. Serpentis Capitis) – Όφις, η Κεφαλή, και Serpens Cauda (γεν. Serpentis Caudae) – Όφις, η Ουρά.

Πως πήραν οι αστερισμοί τα ονόματά τους

Τα ονόματα των αστερισμών με την ένδειξη «αρχαίος» στον πίνακα είναι τουλάχιστον 2000 χρόνια παλιά, και σε μερικές περιπτώσεις έχουν την διπλάσια από αυτήν την ηλικία ή κι ακόμα περισσότερο. Εξ αιτίας της μετάπτωσης των ισημερινών, ο Κένταυρος, ο Νότιος Σταυρός και ο Βωμός, ήσαν ορατοί από την Ευρώπη την αρχαία εποχή, αλλά ο Γλύπτης και η Κάμιμος δεν ήσαν.

Όταν σχεδίαζαν τους πρωτοποριακούς αστρικούς άτλαντές τους, ο Johannes Bayer (1603) και ο Johannes Hevelius (1687) εισήγαγαν νέους αστερισμούς σε, προηγουμένως, «ασχημάτιστες» περιοχές. Τα ονόματα αστερισμών που έδωσε ο Bayer προέρχονται από αναφορές ναυτικών για τον νότιο ουρανό. Ο Hevelius εφηύρε τα δικά του ονόματα: τα πιο πολλά από αυτά είναι ονόματα μικρών ζώων που απεικονίζονται σε ένα χαρούμενο κοπάδι που τον συνοδεύει στο εμπρόσθιο φύλλο του άτλαντά του.

Το μεγαλύτερο μέρος του νότιου ουρανού δεν είχε εξερευνηθεί μέχρι που τον παρατήρησε ο Nicolas Louis de Lacaille από την Νότιο Αφρική στα μέσα περίπου του 18^{ου} αιώνα, και έδωσε ονόματα σε πολλούς νέους αστερισμούς, κυρίως ονόματα άψυχων αντικειμένων (ακόμα και ένα προς τιμήν του προσοφθάλμιου με το οποίο έκανε τις μετρήσεις του).

Το 1930 η Διεθνής Αστρονομική Ένωση υιοθέτησε έναν επίσημο κατάλογο 88 αστερισμών με συμφωνημένα όρια. Τα όρια αυτά βρίσκονταν κατά μήκος γραμμών ορθής αναφοράς (Right Ascension – R.A.) και απόκλισης (Declination – Dec) για την εποχή (epoch) 1875· η μετάπτωση έχει στρεβλώσει αυτά τα όρια σε σχέση με τις σημερινές συντεταγμένες.

Τα ονόματα των αστερισμών είναι Λατινικά· πολλά από αυτά προέρχονται από τα Ελληνικά. *Tucana* είναι μια «λατινικοποιημένη» μορφή μιας λέξης των ιθαγενών Αμερικανών. *Dorado* (το χρυσόψαρο ή ξιφίας) έχει την πιο αμφίβολη ετυμολογία· στα Ισπανικά σημαίνει «χρυσό», από το Λατινικό *deauratus*. Μη συνειδητοποιώντας την προέλευσή του, ο Bayer μετέφερε την λέξη πίσω στα Λατινικά και της έδωσε μια τελείως κίβδηλη γενική, *Doradus*. Οπότε τώρα έχουμε μια Λατινική λέξη από μια Ισπανική λέξη που προέρχεται από μια Λατινική λέξη.

Δεν είναι αστερισμοί όλες οι περιοχές του ουρανού που έχουν Λατινικά ονόματα. Οι **Hyades** (Υάδες) και οι **Pleiades** (Πλειάδες) είναι αστρικά σμήνη στον Ταύρο. **Nubecula Major** (Μείζον Νέφος) και **Nubecula Minor** (Έλασσον Νέφος) είναι παλιά ονόματα για τα Νέφη του Μαγγελάνου, δορυφόρους γαλαξίες στον Γαλαξία μας στους αστερισμούς *Dorado* και *Tucana* αντίστοιχα.

Απαρχαιωμένοι αστερισμοί

Στον επίσημο κατάλογο της IAU ο τεράστιος νότιος αστερισμός **Argo Navis** (Αργώ) έχει σπάσει στους *Carina* (Τρόπιδα), *Vela* (Ιστία), *Puppis* (Πυξίδα) και *Rupris* (Πρύμνη).

Επίσης, πολλά, μεγάλα ονόματα, έχουν συντομευθεί. Για παράδειγμα, **Equuleus Pictoris** (ο Οκρίβας – το καβαλέτο – του Ζωγράφου) είναι τώρα απλώς *Pictor*, και **Piscis Volans** (ο Ιπτάμενος Ιχθύς) είναι απλώς *Volans*. *Serpentarius* είναι ένα παλιό εναλλακτικό όνομα για τον Οφιούχο.

Ο Smythe στο κλασσικό έργο του *A Cycle of Celestial Objects* (1844) μεταχειρίζεται τις Πλειάδες σαν έναν αστερισμό και χρησιμοποιεί τέσσερα επιπλέον ονόματα αστερισμών τα οποία δεν αναγνωρίζονται σήμερα. **Anser** (Χήνα) είναι τώρα τμήμα της Αλώπεκος. **Antinous** (Αντίνοος) που προστέθηκε το 130 μ.χ. από τον αυτοκράτορα Αδριανό, είναι τώρα τμήμα του Αετού. **Clypeus Sobieskii** (Ασπίδα του Sobieski) είναι ο αστερισμός που ονομάζουμε σήμερα Ασπίδα. **Taurus Poniatowskii** είναι τώρα τμήμα του Οφιούχου.